

UPUTE ZA NASTAVNIKE

MODUL 5 - VRIJEDNOSTI EU-A

Modul „Vrijednosti EU-a“ sastoji se od tri dijela:

Započinje igrom s četirima jednakim karticama u kojoj učenici otkrivaju vrijednosti EU-a i neke konkretne primjere kako EU te vrijednosti provodi u djelo. Nakon što upoznaju vrijednosti, učenici trebaju kroz individualnu vježbu kritički razmisliti o njima. Na koncu slijedi razredna rasprava o izjavama koje se mogu odabrati (16 predloženih izjava), u kojoj dodatno razvijaju svoje demokratske vještine. Igra se može igrati neovisno o druga dva dijela.

METODOLOGIJA	TRAJANJE	MATERIJALI
Obrazovna igra: Vrijednosti EU-a	20 minuta	<ul style="list-style-type: none">- Komplet od 32 kartice s vrijednostima za svaku skupinu. Kartice se moraju jednostrano isprintati i izrezati.- Komplet od 30 kartica s točnim i netočnim izjavama za svaku skupinu. Kartice se moraju jednostrano isprintati i izrezati.
Individualna vježba	10 minuta	<ul style="list-style-type: none">- Tablica s vrijednostima za svakog učenika
Rasprava u razredu	10 minuta po izjavi	<ul style="list-style-type: none">- Računalo i projektor- Prezentacija za Modul 5 sa 16 izjava- Tablice s vrijednostima koje su ispunili učenici

CILJEVI I VJEŠTINE

STAV

- Učenici su potpuno svjesni vrijednosti EU-a.

ZNANJE

- Učenici su upoznati s vrijednostima Europske unije i nekim konkretnim primjerima kako ih EU provodi u djelo.

VJEŠTINE

- Učenici razvijaju vlastito mišljenje o vrijednostima Europske unije.
- Učenici vježbaju vještine raspravljanja.

KORAK PO KORAK

1. IGRA

OBLIK RADA

Razred se podijeli na manje skupine od po mogućnosti četiri učenika. Po potrebi se može raditi i sa skupinama od tri ili pet učenika. Svaka skupina sjedi za jednim stolom. Učenici iz iste skupine igraju jedni protiv drugih. Svakoj skupini dodijeli se jedan komplet od 32 kartice s vrijednostima i jedan komplet od 30 kartica s točnim i netočnim izjavama.

TIJEK

- Kartice s vrijednostima podijele se učenicima u skupinama. Ako su u skupini četiri učenika, svaki učenik dobije osam kartica. Ako su u skupini tri ili pet učenika, neki učenici dobit će dodatnu karticu. Učenici drže kartice u rukama i ne pokazuju ih ostalim učenicima.
- Na sredini stola je snop od 30 kartica s točnim i netočnim izjavama okrenutima tako da se izjave ne vide.
- Cilj igre je sakupiti što više nizova od četiri kartice s istom vrijednošću EU-a.
- Igru započinje najstariji učenik u skupini. Pita drugog učenika po izboru ima li karticu s određenom vrijednošću EU-a, npr. karticu s vrijednošću „solidarnost“. Učenik koji prvi igra mora sam imati barem jednu karticu s tom vrijednošću EU-a.
 - Ako drugi učenik nema traženu karticu, kaže da nema. Zatim igru nastavlja prvi učenik s lijeve strane.
 - Ako drugi učenik ima traženu karticu, uzima jednu od kartica s točnim i netočnim izjavama iz snopa na sredini stola i postavlja pitanje s te kartice.
 - Ako učenik koji prvi igra odgovori točno, dobije karticu koju je tražio. Kao odgovor dovoljno je reći „točno“ ili „netočno“. Učenik ne mora davati dodatna objašnjenja.
 - Ako učenik odgovori netočno, kartice se ne razmjenjuju, a kartica s izjavom stavlja se ispod snopa karata na stolu.
 - U oba slučaja igru nastavlja prvi učenik s lijeve strane.
- Učenik koji prvi sakupi niz od četiri kartice s istom vrijednošću EU-a glasno izvikuje „Četiri iste!“ i stavlja kartice na stol. Taj niz kartica do kraja igre pripada tom učeniku.
- Igra je gotova kada se dovrši svih osam nizova. Pobjednik je učenik (ili učenici) s najviše osvojenih nizova kartica.

SADRŽAJ

Za sadržaj vidi dokument s karticama za igru i karticama s točnim i netočnim izjavama.

- Na **32 kartice s vrijednostima** učenici otkrivaju osam vrijednosti EU-a i neke primjere kako Europska unija / Europski parlament te vrijednosti provodi u djelo u EU-u i izvan EU-a. Sveukupno je osam

nizova s po četiri kartice.

- Svaka od **30 kartica s točnim i netočnim** izjavama sadrži pitanje koje se odnosi na informacije na karticama s vrijednostima. Učenici mogu koristiti informacije sa svojih kartica s vrijednostima kao odgovor na kartice s točnim i netočnim izjavama.

2. INDIVIDUALNA VJEŽBA

Cilj je ove vježbe potaknuti učenike na razmišljanje o svakoj od istaknutih vrijednosti i na stvaranje mišljenja. Vježba služi kao priprema za razrednu raspravu.

OBLIK RADA

Svaki učenik sjedi za stolom i dobiva svoju tablicu s vrijednostima.

TIJEK

Nastavnik svakom učeniku podijeli tablicu s vrijednostima. To je dokument namijenjen isključivo svakom učeniku osobno. U tablici su vrijednosti EU-a već navedene i opisane osnovnim definicijama. Nastavnik daje sljedeće upute:

1. Navedite slažete li se osobno s vrijednostima ili ne

Nastavnik traži od učenika da samostalno razmisle o svakoj vrijednosti i njezinoj osnovnoj definiciji.

Zapitajte se: „Podržavam li ja osobno te vrijednosti?“ Drugim riječima, slažete li se da bi svi ljudi trebali biti slobodni, ravnopravni, živjeti u demokraciji, poštovati vladavinu prava, ljudsko dostojanstvo i ljudska prava te biti tolerantni i solidarni? Razmislite i ovisno o svojem mišljenju zaokružite „slažem se“ ili „ne slažem se“ pokraj svake vrijednosti.

2. Poredajte vrijednosti po njihovoj važnosti

U stupcu „Prioriteti EU-a“ u tablici s vrijednostima učenici trebaju poredati vrijednosti prema tome kolika misle da bi njihova važnost trebala biti za EU (1 = najveća važnost, 8 = najmanja važnost). Ova se vježba radi samostalno, a rezultati su individualni.

3. RASPRAVA U RAZRED

U ovom dijelu treba zajednički istražiti značenje (nekih od) vrijednosti. Prezentacija sadrži po dvije izjave za svaku vrijednost. Nastavnik prema interesima učenika odabire između dvije i četiri izjave o kojima će se raspravljati u razredu.

Napomena: Cilj tih izjava jest potaknuti raspravu o određenoj vrijednosti. One ne predstavljaju sudove o tim vrijednostima.

OBLIK RADA

Oblik rada trebao bi biti pogodan za raspravu u razredu i omogućiti učenicima da vide izjave prikazane na zaslonu u prednjem dijelu učionice.

TIJEK

Tijek rasprave za svaku izjavu:

1. Prvo glasovanje

Nastavnik učenicima pokaže izjavu koju su odabrali i daje upute: „Pogledajte izjavu. Razmislite i odlučite slažete li se s njom ili ne. Ne možete ostati suzdržani. Morate odabrati jedan odgovor.“

Važne napomene:

- Ako učenici imaju pitanja o izjavi, nastavnik daje pojašnjenja (kad je to moguće).
- Ovo je samo intuitivno glasovanje nakon kojeg slijedi dublja rasprava o temi.
- Nema „točnih“ i „netočnih“ odgovora.
- Cilj tih izjava jest isključivo potaknuti raspravu; one ne predstavljaju stvarne sudove.

Nastavnik broji i zapisuje glasove.

2. Plenarna rasprava

Nastavnik traži od jednog od učenika da objasni svoje stajalište. Zatim postavlja pitanje skupini učenika koji se slažu / ne slažu s tim učenikom i na taj način potiče skupnu raspravu. Savjet: odabir učenika iz manjinske skupine za prvo izlaganje može izazvati reakcije učenika koji su glasovali suprotno. To će učenike potaknuti na raspravu.

Nastavnik moderira raspravu.

3. Drugo glasovanje (opcionalno)

Nakon skupne rasprave nastavnik otvara drugo glasovanje. Broji glasove i uspoređuje ih s rezultatima prvog glasovanja. Jesu li neki učenici promijenili mišljenje?

4. Zaključak

Nakon drugog glasovanja nastavnik traži od učenika da provjere jesu li njihovi odgovori u skladu s onim što su naveli u svojoj tablici s vrijednostima. Slažu li se još uvijek s važnošću koju su dodijelili pojedinim vrijednostima? Bi li sada promijenili redoslijed?

NEKOLIKO SAVJETA ZA MODERIRANJE RASPRAVE

- Započnite s osnovnim pravilima rasprave: „slušajte jedni druge; kad želite nešto reći, pričekajte na svoj red; budite pristojni; ne udaljavajte se od teme; ne govorite predugo, dopustite i ostalima da izraze svoje mišljenje“. Tako ćete se moći ponovno osvrnuti na ta pravila tijekom rasprave.
- Nemojte izražavati svoje mišljenje, budite što neutralniji.
- Pokušajte dati riječ što većem broju učenika.
- Ako učenici ne reaguju odmah, preformulirajte pitanje ili preuzmite ulogu đavoljeg odvjetnika i postavljajte provokativna pitanja.
- Ako jedan učenik dominira u raspravi, pokušajte ga prekinuti, pristojno sažeti što je rekao i dati riječ drugom učeniku, primjerice pitanjem tko se slaže/ne slaže s onime što je rečeno.
- Ako se učenik udalji od teme, prekinite ga i zatražite da se drži teme rasprave. To će možda izgledati nepristojno, no drugi će Vam učenici biti zahvalni.

SADRŽAJ

Izjave su sadržane u prezentaciji za ovaj modul. Tu se izjave ponavljaju s nekim dodatnim informacijama.

IZJAVA O ODRICANJU OD ODGOVORNOSTI

Cilj korištenih izjava jest potaknuti razrednu raspravu o vrijednostima Europske unije. One ne predstavljaju sudove o tim vrijednostima niti stajalište Europskog parlamenta.

DEMOKRACIJA

1. „Referendum je uvijek dobar način sudjelovanja građana.“

Pitanje koje stoji iza ove izjave jest je li referendum dobar alat za demokraciju. Ograničenja su referendumu da ljudi najčešće moraju glasati „za“ ili „protiv“, a ne ostavlja se prostor za druge mogućnosti. Npr. u Švicarskoj (nije država članica EU-a) građanima je ponuđeno da glasaju „za“ novi tunel ili „protiv“ njega. Ali u stvarnosti je postojalo mnogo više mogućnosti, kao što su druge ceste, druga mjesta za tunel za itd.

2. „Prava demokracija može funkcionirati samo na lokalnoj razini.“

Pitanje koje stoji iza ove izjave jest smatraju li učenici da demokracija može funkcionirati u većim društvima, u kojima građani političare ne poznaju osobno i nije im lako osobno pristupiti. To se prvenstveno odnosi na Europsku uniju, koja broji 445 milijuna građana. Može li demokracija funkcionirati u tako velikim razmjerima?

SLOBODA

1. „Sloboda znači odsustvo odgovornosti.“

„Odgovornost“ može značiti mnogo toga. Može označavati društvenu odgovornost, npr. pomaganje drugima i obitelji, skrb za starije roditelje ili bake i djedove, skrb za djecu itd. U širem smislu označava „građanstvo“, odnosno ponašanje u svojstvu „dobrog“ građanina, koji ne oštećuje i ne onečišćava ceste itd.

Ako se svi slože s tom izjavom, nastavnik može igrati ulogu đavoljeg odvjetnika i postaviti učenicima pitanje smatraju li da netko tko po vlastitom odabiru ne čini ništa za društvo ima pravo na sve povlastice socijalne države, kao što su besplatno obrazovanje, povoljna zdravstvena skrb, naknada za nezaposlene itd., koje drugi građani plaćaju.

2. „Rasističke političke stranke moraju moći ući u Europski parlament jer imaju pravo na slobodu govora.“

Ako politička stranka podupire stavove koji su protivni vrijednostima EU-a, kao na primjer rasnu diskriminaciju, znači li to da bi joj trebalo oduzeti pravo na izražavanje mišljenja i na sudjelovanje u vlasti?

SOLIDARNOST

1. „Države članice EU-a trebale bi pomoći državi članici pogođenoj financijskom krizom.“

Pitanje koje stoji iza ove izjave jest bi li države članice EU-a trebale biti solidarne s drugim državama članicama kad su u problemima. Bi li EU trebao biti unija u kojoj države članice mogu računati jedna na drugu?

2. „Solidarnost znači korištenje novca od poreza kako bi svi imali pristojan dom, hranu i pristup obrazovanju.“

Ova izjava treba potaknuti raspravu o pitanju društvene solidarnosti prema ljudima koje ne poznajemo. Želimo li pomoći siromašnima dajući im novac na strukturiran način?

Neki učenici možda smatraju da su ljudi osobno odgovorni za siromaštvo i da ne bi društvo trebalo plaćati zbog toga. Drugi problem mogao bi biti da bi naknade trebalo dodjeljivati samo osobama koje ih zaista trebaju. Kao đavolji odvjetnik, nastavnik može pitati učenike smatraju li da je bolji vrlo strog sustav u kojem bi se osobe kojima je potrebna pomoć mogle naći isključene iz društva, ili blaži sustav koji bi pojedinci mogli iskoristavati.

JEDNAKOST / NEDISKRIMINACIJA

1. „Pozitivna je diskriminacija potrebna da bi se postigla ravnopravnost.“

Pozitivna diskriminacija je praksa dodjeljivanja posebnih povlastica osobama koje pripadaju skupini ponekad izloženoj neravnopravnom postupanju ili skupini koja nije dobro zastupljena na tržištu rada, višim položajima itd. Primjerice, u mnogim europskim zemljama poslodavci dobivaju financijske poticaje za zapošljavanje osoba s invaliditetom.

2. „Svi su jednaki, bez obzira na bogatstvo.”

Nastavnik može istaknuti razliku između željene i stvarne situacije. Jesu li svi jednaki i bi li sa svima trebalo jednako postupati? Primjerice, ako osoba koja izgleda siromašno i osoba koja izgleda bogato uđu u trgovinu luksuznom robom, hoće li naići na jednak pristup?

Pitanje u podlozi jest živimo li još uvijek u klasno podijeljenom društvu. Pred zakonom smo svi jednaki, no vrijedi li ta jednakost i u stvarnosti?

VLADAVINA PRAVA / PRAVOSUĐE

1. „Za neka bi kaznena djela trebao biti moguć odabir između plaćanja velike novčane kazne i odlaska u zatvor.”

Pitanje iza ove izjave jest bi li učenici smatrali „pravednim” kad bi bogatiji ljudi mogli „kupiti” svoju kaznu. Riječ je o kombinaciji vrijednosti „jednakosti” i „vladavine prava”.

2. „Teroristi imaju pravo na pošteno suđenje uz primjerenu obranu.”

Slika u prezentaciji prikazuje poznat europski slučaj Andersa Breivika, norveškog desničarskog ekstremista koji je u Norveškoj 2011. počinio teroristički napad. 22. srpnja 2011. ubio je osmero ljudi u Oslu, a zatim je upućao i usmrtio 69 mladih u ljetnom kampu na otoku Utøyi. U kolovozu 2012. osuđen je za masovno ubojstvo i terorizam.

Ova bi izjava trebala potaknuti raspravu o tome bi li ljudi poput njega, za koje se pouzdano zna da su sudjelovali u masovnim ubojstvima, i dalje trebali imati pravo ne samo na pošteno suđenje nego i na obranu.

POŠTOVANJE LJUDSKIH PRAVA

1. „Novinare bi trebalo kažnjavati za širenje lažnih vijesti.”

Ova se izjava odnosi na slobodu tiska. Danas samo u diktaturama postoje zakoni prema kojima se mediji mogu kazneno goniti zbog onoga što objavljuju. Ti zakoni u konačnici mogu dovesti do cenzure ili do toga da mediji ne izvještavaju o određenim temama zbog straha od kaznenog progona.

2. „EU ne bi trebao poslovati s režimima u kojima se krše ljudska prava, čak ni kad bi to bilo dobro za EU.”

Treba li EU trgovati i na druge načine poslovati s režimima u kojima se navodno krše ljudska prava? Primjerice, EU posluje s afričkim državama koje opetovano krše ljudska prava kako bi spriječio dolazak migranata u EU, a neki su sporazumi nužni za nabavu sirovina kojih nema u Europi, npr. kobalta, koji se koristi u proizvodnji mobilnih telefona.

TOLERANCIJA / PLURALIZAM

1. „Nošenje vjerskih simbola, kao što su križ ili veo, u školu i na posao, trebalo bi biti dozvoljeno.”

Pitanje u pozadini ove izjave jest smatraju li učenici da bi prakticiranje religije na poslu i u školi trebalo biti dozvoljeno.

2. „Govor mržnje na internetu u redu je ako se objavljuje u zatvorenim/tajnim skupinama.”

Jesu li se studenti već susreli s govorom mržnje na internetu? Jesu li možda i sudjelovali u njemu? Smatraju li da on može nauditi određenim skupinama ili se oslanjaju na slobodu govora?

POŠTOVANJE LJUDSKOG DOSTOJANSTVA

1. „Moralna je obveza svake države članice EU-a pomoći tražiteljima azila.”

Tražitelj azila je osoba koja je zbog straha od progona na temelju rase, religije, pripadnosti društvenoj skupini ili političkog mišljenja prešla međudržavnu granicu i ušla u državu u kojoj se nada da će dobiti izbjeglički status.

Napomena: Tražitelji azila ne mogu se poistovjetiti s ekonomskim imigrantima (koji migriraju iz ekonomskih razloga). Status tražitelja azila uvijek je privremen dok mu država u kojoj traži azil ne dodijeli ili odbije izbjeglički status.

Pitanje u pozadini ove izjave jest: poštujemo li ljudsko dostojanstvo osoba koje nisu građani EU-a? Ova izjava obično potakne raspravu o dobroj integraciji, o odabiru između pomaganja vlastitom narodu i pomaganja strancima, dobrim namjerama stranaca itd.

Napomena: zahvaljujući slobodnom kretanju ljudi, građani EU-a nikada ne mogu biti tražitelji azila unutar EU-a. Spomenu li učenici takvu mogućnost, nastavnik ih treba ispraviti.

2. „Mučenje bi trebalo biti dozvoljeno u svrhu dobivanja informacija kojima se mogu spriječiti novi teroristički napadi.”

Mučenje je u EU-u zabranjeno bez obzira na cilj. Slažu li se učenici s time? Smatraju li da bi ono u nekim situacijama moglo biti legitimno?

KORISNE POVEZNICE

- Demokracija i ljudska prava u Europskom parlamentu: www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/democracy-and-human-rights
- Više informacija o Povelji EU-a o temeljnim pravima: https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights_en
- Više informacija o Nagradi Saharov možete pronaći na www.europarl.europa.eu/sakharovprize

